

В. Р. Сіденко

Експорт

ЕКСПОРТ (англ. export, від лат. exporto – виношу, вивожу) – вивезення за кордон товарів, проданих іноземному покупцеві або призначених для продажу на закордонному ринку чи перероблення в іншій країні. Вивезення товарів, раніше ввезених з ін. країни, називають реекспортом. Визначення конкрет. змісту Е. різняться залежно від системи статист. обліку міжнар. торгівлі товарами, який застосовують відповідно до правил ООН. При т. зв. заг. системі торгівлі Е. охоплює всі види переміщення за кордон товарів через країну або екон. тер., а при спец. системі торгівлі до його складу не включають окремі потоки товарів, що проходять через приписні митні склади та вільні зони зі специфіч. митними режимами, а також окремі види реекспорт. операцій. Зміст поняття «Е.» має певну специфіку в митній справі, де його трактують (Конвенція Кіото 1973) як митний режим, за якого товари, вивезені з митної тер., повинні назавжди залишатися за її межами, окрім випадків, напр., вивозу в режимі повернення або перероблення, та в обліку міжнар. платіж. операцій (правила МВФ щодо складання платіж. балансу), згідно з якими подія Е. пов'язана насамперед із переходом прав власності на товар від резидента до нерезидента: до Е. включають окремі операції, коли не відбувається перетину кордону, проте відбувається перехід прав власності на товар від резидента до нерезидента, і навпаки – не включають операції, коли має місце перетин кордону товаром, проте немає переходу прав власності на товар до нерезидента. Законодавство України трактує поняття «Е.» в руслі обох вказаних підходів і визначає його як продаж або передачу на ін. закон. підставах товарів укр. суб'єктами зовн.-екон. діяльності іноз. суб'єктам госп. та ін. діяльності з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт. Експортні операції здійснюють на різних за змістом комерц. умовах поставки товарів, розроблених Міжнар. торг. палатою, що регулюють розподіл відповідальності та ризиків між покупцем і продавцем. Проте вартісні обсяги Е. у міжнар. статистиці оцінюють з включенням усіх транспорт. і страхових витрат, пов'язаних з доставкою товару до борту судна чи кордону країни-експортера. Поняття «Е. послуг» дещо відмінне від поняття «Е. товарів». Відповідно до правил Ген. угоди про торгівлю послугами СОТ (1994), воно означає виробництво, розповсюдження, маркетинг, продаж та доставку послуги способами трансгранич. надання: послуга перетинає нац. кордони за допомогою засобів комунікації та зв'язку (телефон, факс, телебачення, Інтернет та ін.), а споживач і постачальник

знаходяться на тер. своїх країн; споживання за кордоном: туризм, мед. послуги нерезидентам, ремонт суден тощо; комерц. присутності: надання послуг безпосередньо на тер. країни-споживача через місц. філії, представництва та відділ. іноз. юрид. осіб (найбільш поширений спосіб); присутності фіз. осіб: для надання послуги на тер. країни-споживача прибуває фіз. особа, яка надає послуги самостійно або представляє постачальника. Незалежно від способу надання послуги, наявність самого факту Е. підтверджує виникнення транскордон. зобов'язань щодо її оплати (враховують за статтями платіж. балансу як дебет або кредит).

В Україні Законом «Про зовнішньоекономічну діяльність» (1991) поняття «Е. послуг» окремо не визначене, проте з моменту приєднання країни до СОТ (2008) застосовують норми Ген. угоди про торгівлю послугами. Поняття «Е.» може бути віднесене і до операцій з капіталом, коли має місце вивезення за межі країни капіталу в будь-якій формі (валют. коштів, продукції, послуг, робіт, прав інтелектуал. власності та ін. немайнових прав) з метою одержання прибутків від вироб. чи ін. форм госп. діяльності. Е. товарів та послуг відіграє в економіці України надзвичайно важливу роль, забезпечуючи нині бл. 47 % ВВП країни, що удвічі перевищує відповід. середньосвіт. показник (макс. 62 % досягнуті 2000, мін. 24 % – 1992). Таким чином, економіку України можна класифікувати як експорторієнтовану, однак структура Е. зосереджена переважно на товарах низької та середньої технологічності. Продукція чорної металургії забезпечила 2007 40 % Е. товарів, с. господарства та харчової промисловості – 12,7 %, хім. промисловості – 8 %, мінерал. продуктів – 8,7 %. При цьому частка машин та устаткування складала лише 17,1 %, високотехнол. виробів (за даними Світ. банку) – 5 %. В Е. послуг домінують транспортні (67,9 % у 2007), хоча їхня частка має тенденцію до зменшення за рахунок зростання Е. ін. видів послуг, зокрема профес., ділових і тех. (12,8 %), подорожей (3,7 %), фінанс. послуг (3,6 %), послуг зв'язку (2,7 %). Осн. ринки збуту для укр. Е. – ЄС (28,3 % Е. товарів та 33 % – послуг 2007) і РФ (25,7 % Е. товарів та 37,6 % – послуг). Питання розвитку Е. вивчають фахівці інститутів НАНУ: економіки промисловості (Донецьк), економіки та прогнозування, світ. економіки і міжнар. відносин, Н.-д. екон. інституту Міністерства економіки України (усі – Київ) та ін. Осн. дослідж. сконцентровано навколо проблем здійснення структур. перебудови Е. та підвищення його конкурентоспроможності, розбудови інститутів сприяння Е., адаптації до правил СОТ і впливу приєднання до неї й інтеграції в структури ЄС на укр. Е.

Рекомендована література

1. The handbook of international trade: a guide to the principles and practice of export. London, 2004;
2. Экспорт и импорт. Москва, 2006;
3. Шишкеедова Н. Н. Экспорт. Москва, 2007;
4. Export-import theory, practices, and procedures. 2nd ed. New York, 2007;

5. K. D. Weiss. Building an import/export business. 4th ed. Hoboken, 2008.

Бібліографічний опис:

Експорт / В. Р. Сіденко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-18828>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).